

Szépirodalmi szintű szövegdarabkák – beszélgetés *Székrenyes Miklós* Pannon Tükör-díjas íróval

*Székrenyes Miklós író 2006 óta szervez irodalmi/művészeti programso-
rozatot, előbb SMS néven Sajóvámoson, jelenleg, mivel Szolnokon él és
ott dolgozik, az ottani Verseghy Ferenc Könyvtárban. Eddig két kötete
jelent meg, a **Budifoci** című tárcaregény 2017-ben az Articity kiadónál és
az elmúlt év végén egy novelláskötet **Meghalni olyan/Élni olyan** címmel
a Napkút kiadónál. A Litera Szabadnapló-díját 2013-ban, a Pannon
Tükör-díjat 2020-ban kapta meg. A Pannon Tükör állandó szerzőjét
Nagygéci Kovács József kérdezte könyvekről, irodalmi munkákról és nem
utolsó sorban az írás, az írói munka természetéről.*

- „Könyvtáros, tanár, író, irodalomszervező, fociedző” - így szerepelsz a Szépirók Társaságának oldalán. Most akkor melyik vagy igazán?

- Végzettségemet tekintve tanár, könyvtáros és fociedző vagyok. Az írásról és az irodalomszervezésről nincsen semmilyen papírom. Közel húsz évig edzősködtem különböző utánpótlás csapatoknál, nagyjából huszonhét évet húztam le tanárként. Nagyon sokat kaptam mindkettőtől. Emberi kapcsolatokat, közösséget. De vége. Nem áztatom magam azzal, hogy bármelyiket folytatni tudnám. Ha már építeni nem lehet, nem szeretnék rombolni. Iskolai könyvtáros is voltam sok éven át, de két éve egy „rendes, komoly” könyvtárba kerültem Szandaszőlősen, idén április 1-jétől pedig a szolnoki Verseghy Ferenc Könyvtárban dolgozom. Az írás és az irodalomszervezői munka a pandémia alatt sem szünetel.

Az tény viszont, ha valaki nem a nevémen hív, a mai napig a leggyakoribb megszólítás a tanár úr, néha előfordul a könyvtáros úr és az edző bá' is (nagyon ritkán a mester, de olyankor mindig gyanak-
szom, hogy az illető finoman élcelődik), és voltam már tanár bátya, egyszer-kétszer pedig író (úr nélkül).

- Az első köteted, a tárcaregényként meghatározott *Budifoci* (lásd *Sárközi Richárd A foci nagy dolga* című kritikáját a *Pannon Tükör*, 2019/5. számában) négy évvel ezelőtt jelent meg, ennyit ritkán várnak az indulással a szerzők..

- Mindig volt a környezetemben olyan ember, aki azt gondolta, nekem írnom kellene, iskolai lapokba publikáltam is, de egészen addig nem hittem el, hogy ennél többre lehetnék képes, amíg egy tanfolyamzáró dolgozatot – témavezető tanárom, Gelencsér Gábor közreműködésével – meg nem jelent az Iskolakultúra című folyóiratban. Hajlok rá, hogy azóta sem írtam jobbat, mint az a 2005-ös - A gyilkos tekintete - című esszé. Miután megjelent, újra akadt néhány ember, aki az írás felé taszigált volna, de ekkor még le tudtam szerelni őket azzal, hogy ez nem szépirodalom. Aztán 2006-ban Esterházy Péterrel elindult a Sajóvámosi Művészeti Staféta nevű programso-

rozat, egyre több író, költőt ismertem meg, némelyikükkel elég jó viszonyba keveredtem. Az első biztató jel az volt, amikor Garaczi Laci megkérdezte, felhasználhatja-e az egyik e-mail cím szövegét egy novellájában. Természetesen beleegyeztem, és közben erősödött bennem a meggyőződés, hogy talán én is képes vagyok szépirodalmi szintű szövegdarabkákat létrehozni.

A végső lökést is egy e-mail adta. Egressy Zoli Sajó-lászlófalván járt, hívott, hogy a barátommal menjünk el megnézni az ottani felépését. Elindultunk, útközben mindenféle szürreális kalandokba keveredtünk, de végül nem sikerült eljutnunk a közeli Sajó-lászlófalvára. A nap végén megírtam kalandjainkat Zolinak, amire ő a következő mondattal válaszolt: Miklós, ez egy gyönyörű írásmű. Ekkoriban olvastam a Litera portál felhívását, próbaszövegnek elküldtem nekik az Egressy Zolinak írt e-mail stilizált változatát, elfogadták, és ezzel lehetőséget kaptam rá, hogy egy héten keresztül szabadnaplót írhattak a portál számára. Olyan jól sikerült az irodalmi debütálásom, hogy abban az évben (2012-ben) én nyertem a Litera Szabadnapló-díját. Ez a díj végül eloszlatta kétségeim nagy többségét. Azóta rendszeresen publikálok, és megjelent két kötetem.

- Az irodalom-szervező éned milyen szempontok alapján válogat? A Sajó-vámoson végzett munkád tizenöt évvel ezelőtt indult, mi motivált?

- Először a motivációról. A gimnáziumban, majd a nyíregyházi főiskolán nagyon inspiratív közegben éltem. Mindenki sokat olvasott, moziba, színházba, koncertekre jártunk, parázs vitákat folytattunk filmekről, könyvekről, zenéről, színházról. A főiskola végzetével messzire sodródtunk egymástól, s egyre inkább hiányozni kezdett ez a közeg, gondoltam, létrehozok egy olyan sorozatot Sajó-vámoson, amely köré hosszú távon épülhet egy szellemi műhely is.

Hogy aztán éppen Esterházy Péterrel indult ez a sorozat, az az egyik nyolcadikos osztálynak volt köszönhető. Irodalomórákon sokszor szóba hoztam Esterházyt, a fiúkat leginkább a foci anekdoták érdekelték. Szívesen hallgatták a történeteket, de mindegyik végén megjegyezték, hogy már megint meseszag van, ilyen ember pedig biztosan nem lézik. Amikor ikszedszer reagáltak így, akkor közöltem velük,

hogy annyira létezik Esterházy Péter, hogy el is hozom nekik, ismerjék meg. Így indult az irodalom-szervezői ámokfutásom 2006-ban. Akkor nyilván nem gondoltam, hogy tizenöt év elteltével még mindig ezt csinálom, csak már más helyszíneken.

Hogy mi alapján választok szerzőt? Többnyire a személyes ízlésem vagy a kíváncsiságom vezet. Előfordult már olyan is, hogy tévedésből hívtam meg valakit, az lett az egyik legjobb este. Egyre gyakrabban dolgozom felkérésre, de ilyenkor is csak olyan beszélgetőtársat válogatok be, akinek a munkásságát sokra tartom. Remélem, elértem azt a szintet, amire igaz, hogy „bizonyos szint fölött nem süllyednek bizonyos szint alá”, hogy azt az Esterházy Pétert idézzem, aki éppen ma lenne hetvenegy éves. *(A beszélgetés a járványügyi szabályok miatt nem személyes találkozás alkalmával készült, hanem levélben. Ez a rész éppen április 14-én, Esterházy születésének évfordulóján. NKJ)*

- Most is szervezel irodalmi programokat, ez nyilván a szabadidődben megy, mennyi idő marad így az írásra?

- Szerencsés vagyok, mert a munkahelyemen nagyon nyitottak az irodalom-szervezői tevékenységemre. Mondhatni: építenek rám. Én pedig általuk és velük tudok építeni. Közösek a céljaink: tehetséggondozás és olvasásnépszerűsítés, különös tekintettel a kortárs magyar irodalomra. Könyvbemutatókat, íróakadémiát, rendhagyó irodalomórákat is szerveztem már, a legutolsó projektünk egy versvideó volt, amelyet a magyar költészet napjára készítettünk neves költők és lelkes versrajongók közreműködésével. Ezeknek az eseményeknek a szervezését tudom végezni munkaidőben is, hiszen mindez a munkám része, viszont a felkészülés, tehát az, hogy az éppen aktuális vendégtől és vendégről igyekszem elolvasni mindent (lehetőleg kétszer), nem is férne bele a munkaidőmbe, meg hát szerencsére más tennivaló is akad bőven a könyvtárban. Szóval a felkészülés otthonra marad. Az írás pedig ilyenkor hátrébb szorul a fontossági sorban. Annyit azért mindig tudok írni, hogy az olvasóimnak (ha létezik az embereknek így körülírható csoportja) ne legyen elégük belőlem.

- Biztosan létezik, erre bizonyíték a tavaly év végén megjelent új köteted fogadtatása, de akár

a Pannon Tükör-díjat is említhetem, mellyel kapcsolatban teljes volt a szerkesztőségi egyetértés. Ugyanakkor azt is szóba kell hoznom, hogy a Szekrényes-írások témájukat tekintve nem könyvű olvasmányok...

- A Pannon Tükör-díj egészen váratlan volt, de nagyon örülök neki. Az új könyvem viszonylag kevés olvasóhoz jutott el eddig, de a fogadtatása jónak mondható. Kritikai visszhangot viszont alig váltott ki. Deczki Sarolta írt róla egy korrekt, ismertetésszerű kritikát, a friss Esőben viszont megjelenik Dérczy Péter nagy figyelemmel és alaposággal megírt recenziója. Én már olvastam. Természetesen a könyv hiányosságait, ügyetlenségeit is megemlíti, de az értékelése alapvetően pozitív, a végkicsengése pedig több mint biztató. A Litera Szabadnapló-díja, a Pannon Tükör-díj és ez a Dérczy Péter féle kritika is fontos megerősítés, egyre inkább elhitetik velem, hogy író is vagyok.

Az írásaim témájával kapcsolatban Kabai Lórit tudnám idézni. „Engem az érdekel, ami szépség nélkül tetszik.” Írói attitűdöm miért is lenne más, mint a személyes, emberi attitűdöm? Még mindig úgy érzem, sok a salang, a mellébeszélés a szövegeimben, holott én nem szeretnék írásban fecserészni. A legvégső témák foglalkoztatnak. Élet, halál, magány, kiszolgáltatottság, az élet kiüresedése, az emberi kapcsolatok válsága. Az emberben lakozó Gonosz, az emberben lakozó Isten. Kettejük folyamatos küzdelme az emberi lélekért, amely küzdelemben Istennek mindig hátrányból kéne fordítania. Belátom, nem habkönnyű témák, de engem ezek foglalkoztatnak, és megpróbálok úgy írni ezekről a témákról, hogy a potenciális olvasókat se rettentsem el.

- A *Budifociban* megyei futballpályák környékén játszódnak a történetek, ezzel együtt szociológiai mélységet mutatsz. Az új kötet novellái, ahogy utalsz is rá, mintha még szűkebbre vennék a fókusz, egy-egy ember élete a téma. Mennyire tudatos írói döntés eredménye ez?

Igen, a fókusz máshová került. A *Budifociban* is megjelenik a magány és a kiszolgáltatottság témája, de ott még valamelyest kompenzálni tudja a rossz közérzetet valamiféle közösség illúziója és a játék szeretete. Az új könyvben valóban több az olyan írás, amelyben az egyén egyedül marad a küzdelmével. A foci ilyen szempontból determinálta az írásaimat, az,

hogy egyre kevesebb és marginálisabb szerep jutott a futballnak az új kötetben, azt is eredményezte, hogy ezekben az írásokban szépségszerűen kevesebb az anekdotikus elem, és a közösségi élmények is kevésbé tudják tompítani az egyén étellel-halállal, Istennel-Gonoszzal folytatott magányos harcát.

- Az *Élni olyan/Meghalni olyan* novellagyűjtemény, ahogy a címe is mutatja, kettős című kötet, külön-külön gyűjtve vannak benne az írások. Mit ajánlasz, honnan kezdve érdemes olvasni?

- Én a körkörös olvasásnak lennék a híve. Dérczy Péter is felfigyelt recenziójában a szövegek körkörös egybefonódására. Kapok visszajelzéseket olvasóktól. Ki innen kezdte, ki onnan. Jelentős minőségromlást – a beszámoló szerint – egyik metódus sem okoz. Ha van idő rá, javaslom, aki tudja, próbálja ki mindkét irányból kezdve. Az tagadhatatlan viszont, hogy a *Meghalni olyan* résznek mintha lenne lezárása, mintha efelé a vég (?), kezdet (?) felé sodorna minden írás. Azt hiszem, a dicséret ezért a szerkesztőt illeti.

- Nem csak a fenti könyvötlet miatt adódik a kérdés: az írásban is ennyire alapos vagy, mik az előkészületek, mi kell ahhoz, hogy egy-egy novella megszülessen?

- Nagyon ritkán jegyzetek, ha hallok egy jó mondatot, szemtanúja vagyok egy furcsa jelenetsornak, a telefonomba írok néhány szót emlékeztetőül. Egyébként úgy készülnek a szövegeim, hogy elkezdek foglalkoztatni egy történet. Sokáig alakítgatom fejben. Kijelölöm a határait, bővítetem, szűkítgetem, motívumokat keresek hozzá. Néha ez a folyamat hetekig tart, és amikor úgy érzem, nem halasztható tovább, mert kellő mennyiségű információ és impulzus gyűlt már össze, nekiülök megírni. Fontos, hogy sem a történet kezdő- és záró pontjához, sem a sztori elképzelt vonalvezetéséhez nem ragaszkodom már, amikor írom. Hagyom sodortatni magam. A végeredmény többnyire köszönő viszonyban sincs a tervekkel. Két mondattal a lezárás előtt többnyire még nem tudom, mi lesz a vége. Sokszor azt sem tudom, hogyan és miért kanyarodott el a tervezett iránytól a szöveg. Ez az egész folyamat legizgalmasabb része. A kívülről kíváncsiságával tudom olvasni a kész írást. Ha meglep, akkor érzem, hogy jó, amit írtam, ilyenkor már csak a kisebb-nagyobb stilisztikai és grammatikai hibákat javítgatom. Ha nem

okoz semmilyen meglepetést, vagy kidobom, vagy félreteszem, hogy érjen még. Annyit azért még hozzátennék, hogy bár történeteket írok, számomra nem a cselekmény a legfontosabb, hanem az, hogy a szöveg valamilyen hangulatot, életérzést közvetítsen. Szeretem azt a játékot is, hogy egyes jelenetek, mondatok, akár egész bekezdések felbukkannak különböző írásaiban. Izgalmas látni, hogyan tágitják azt a mikroverzumot, amelynek sokszor akaratlan alakítója vagyok, és valószínűleg a későbbi írásaiban is az én Élet- Halálcsillagomnak és környezetének továbbépítését célzó kísérletek

lesznek. Ha sikerülne elnyernem egy ösztöndíjat, azt hiszem, belevágnék abba a regénybe, amelynek a terve régóta foglalkoztat. Egy metafizikai krimi írnék. Nagyon időszerűtlen könyv lenne. Egy olyan emberről szólna, aki szisztematikus, kemény aprómunkával lepárolja magában az emberi gonoszság esszenciáját, és a tökéletes bűntény megvalósításának szenteli az egész életét. Többet most nem árulnék el a sztoriról, hátha egyszer mégiscsak megírom.

BUDAHÁZI TIBOR: Szatmárcsekei könyv III. – 2007

